YAPRAKLARIN HARİTASI

YARROW TOWNSEND

GENÇ TİMAŞ

1

Karakafes Otu, *Symphytum officinale*

Yapraklarından yapılan lapa, iltihap ve enfeksiyon için kullanılır. Eşekkulağı olarak da bilinir.

Dikenli Dere Köyü, uzun zaman önce terk edilmeliydi. Çıkışı olmayan, rutubetli, tüyler ürpertici bir yerdi. Köydeki ahşap evler, çalkantılı dereye düşmekten ya da ormanın içine çekilmekten korkuyormuş gibi bulanık nehrin kıyısında dip dibe dizilmişlerdi. Sisli ormanlarla ıssız bataklıkların arasında kalan bu köy, çocuklara göre bir yer değildi. Burada kışlar uzun, karanlık ve inanılmaz derecede kasvetli olurdu. Küçük köydeki hiç kimse, kışın üst üste iki yünlü kazak giyip nehirden yayılan sisin altında odunları bir kenara yığmakla ya da yere düşen armutları toplamakla uğraşmak istemezdi. Orla Carson hariç.

On iki yaşındaki Orla'nın saçları koyu kahverengiydi. Ellerinde dikenli böğürtlen çalılarının bıraktığı sıyrıklar, yüzünde kararlı ve ciddi bir ifade vardı. Asla üzerinden çıkarmadığı bir erkek pantolonu, balmumu kokan bir yağmurluk ve kalın, deri çizmeler giyerdi. Bir zamanlar bir çiftçinin yakacak odunlarını depolamak için kullandığı küçük, ahşap bir kulübede yaşıyordu. Eski sahibi tarafından çoktan unutulmuş bu kulübe, köyün bir ucunda, ormanın gölgesindeki elma ağaçlarıyla çakal eriği çalıları arasındaydı. Orla eskiden bu evde annesiyle birlikte yaşardı ama annesi öldüğü için artık orada hiç kimsenin yardımı olmadan tek başına yaşıyordu. Yabani otlarla dolu bahçeyle ilgileniyordu. Bahçe de onunla ilgileniyordu. Orla'nın başka kimseye ihtiyacı yoktu.

O öğleden sonra Orla, griye çalan ışığın altında ısırgan otlarının arasında çömelmiş dikkatle çalılıklara bakıyordu. Eylül ayının ilk günüydü ve mevsim dönmeye başlamıştı. Nehre sis çökmüş, bahçenin ucundaki eğrelti otlarını ve karakafes çalılarını örümcek ağı kaplamıştı. Etrafında fısıldayan bitkilerin sesleri, iç içe geçmiş yaprakların ve dalların arasından geliyordu.

Sapından al! dedi labada otu.

İki yapraktan fazlası gerekiyor, dedi civanperçemi.

Hayır, ucundan biraz alsan yeter! dedi ısırgan otları.

"Nasıl merhem yapacağımı biliyorum," dedi Orla. Alacağı ısırgan otlarını seçip bıçağıyla dikkatle kesti. Otları yere düşmeden aldı ve ellerini yakmadan saplarından kopardığı yaprakları cebine koydu. Kulübenin verandasına bağladığı atı, Captain üzgün görünüyordu. Toynağının yarısı çürümüş-

tü ve Orla'nın iltihaplanmadan önce bu yarayı temizlemesi gerekiyordu.

Yoğurt otu! diye bağırdı mor nevruz otu.

Kuş otu! diye cıvıldadı sedef çiçeği. Tohum keseleri gümüş dolunaylara benziyordu.

"Hmm," dedi Orla. Gelişigüzel büyümüş ısırgan otlarıyla böğürtlen çalılarının arasında ilerlerken dikenler, yağmurluğuna ve pantolonuna takıldı. "Olabilir. Onlara da bakarız, tamam mı? Şimdi izin verir misiniz lütfen?" diyerek kıyafetlerindeki dikenli otları uzaklaştırdı. "Şimdi yapacak önemli bir işim olduğunu biliyorsunuz."

Kıvrık dallı, yaşlı elma ağaçlarının arasından dereye doğru ilerledi. "Isırgan otu, karakafes otu ve kil. Sadece bunlara ihtiyacım var."

Karakafes otu her zaman işe yarar, dedi karakafes otu gururla.

Orla suyun kenarına gelince koluyla burnunun üzerindeki nemi silip karakafes yapraklarını kesmeye başladı. Üzeri tüylerle kaplı bu geniş, yeşil yaprakları çok iyi tanıyordu. Yaz geldiğinde bu bitki, çanı andıran pembe çiçeklerle süslenirdi. Bazen mor, bazen beyaz çiçekler de açardı. Ama Orla, yanık ve yaralar için yaptığı ilaçlarda çiçekleri değil, kalın yaprakları kullanırdı. Bir keresinde, bir serçenin yaralanan bacağını iyileştirmişti. Karakafes yaprağını annesinin daha önce ona gösterdiği gibi balın içine batırdıktan sonra bir sargı bezi gibi kuşun bacağına dolamış, iyileşip yeniden uçana kadar serçeyi yulaf lapasıyla beslemişti.

Karakafes otu her zaman işe yarardı.

Üçüncü *denemede olacak,* dedi ot.

Orla dudağını ısırdı. "Umarım olur," dedi. Captain'ın ayağı bu yaz üç kez yaralanmış, Orla her seferinde daha önce öğrendiği eski tedaviyi uygulamıştı. Aslında yaranın bir kez daha kötüleşmemesi gerekiyordu. İlk seferinde çitin yanındaki oluktan topladığı bir yığın labada otunu karıştırmıştı. Geçen ay, elma ağacında kovan kurmuş arılardan aldığı bir parça balı yaraya sürmüştü. Bunların işe yaraması gerekiyordu.

Onlar olmaz, onlar çok iyi değil! Daha fazla labada topla! dedi karaçalılar.

Biraz daha civanperçemi! diye bağırdı kadife çiçekleri.

"Tamam, tamam," dedi Orla. "Sizi duyuyorum."

Nemli saçlarını gözünden sıyırıp loş ışığın altında karakafes yapraklarını inceledi. Yapraklar normalde olduklarından daha küçüktü ve hepsinin üzerinde siyah lekeler vardı. Orla siyah noktaları parmağıyla temizlemeye çalıştı ama bu lekeler yapraklara işlemiş gibi görünüyordu.

Çürük yapraklar, dedi elma ağaçlarının altındaki yosunlar.

Yine de işe yararlar! dedi karakafes otu.

Daha fazla çama ihtiyacın var, dedi pelin otu.

Yalamuk, reçine ve katran. Çam katranı! sözleriyle yankılandı bahçe.

"Evet, çam katranı," dedi Orla. Aklı hâlâ karakafesteydi. Yaprakları cebine koyduktan sonra ağır adımlarla kulübeye ilerledi. Captain, bahçeyi yoldan ayıran çitlerin üzerinden

bakarak havayı kokluyordu. Yelesinde pıtrak otu kılçıkları vardı ve üzerindeki yamalı örtü çamur lekeleriyle doluydu.

"Böğürtlenleri düşünmeyi bırak artık," dedi Orla. Atın hoşlandığı gibi kulaklarının arkasını okşadı. Sonra tüylü bacağını kaldırarak yaralı toynağı inceledi. Captain biraz kıpırdanınca Orla zayıf gövdesine nazikçe vurarak atı sakinleştirdi ve toynağı tekrar inceledi. Yara çok kötü kokuyordu ve toynağın dibinden bir şey sızmaya başlamıştı.

Orla, Captain'ın ayağını nazikçe indirdikten sonra cebindeki yapraklardan bir tutam çıkarıp üzerinde siyah leke olmayanlardan seçmeye çalıştı. Bu sırada Captain heyecanla soluyordu.

Çam daha iyi *gelir,* diye mırıldandı pelin otu.

"Önce benim fikrimi deneyelim," dedi Orla. Verandadaki küçük bankın altından taş havanı aldı. Havana koyduğu yaprakları hamur haline gelene kadar ezdi. "İşte," dedikten sonra gri kili ekleyerek karışımın olması gerektiği gibi yeşile dönmesini izledi. "Bu işe yarayacak. Yapraklarda bir sorun yok. Sadece biraz eskimişler, hepsi bu."

Hmm, dedi ayaklarının dibindeki labada yaprakları.

Öyleler mi gerçekten? dedi pelin otu.

Orla dudağını ısırdı. "Sorun yok," dedi havandakileri bir kez daha karıştırarak. Sonra Captain'ın toynağını kaldırıp yeşil merhemi yaraya sürdü ve üzerini temiz bir bezle örttü. Doğruydu. Merhemin rengi normalden biraz daha koyu bir ton almaya başladı.

Orla, Captain'ın toynağını bırakıp ellerini pantolonuna sildi. "Bir dahaki sefere kaçtığında köyden uzak dur," dedi. "Köyde çok fazla cam, çivi ve bela var. Kaybolmanı istemiyorum."

Captain başını eğip toynağını kokladıktan sonra burnundan soludu.

Orla bir kaşını kaldırdı. "Merhem iyi görünüyor. Yakında bir şeyin kalmaz."

Arkasındaki otlar, rüzgârda titriyormuş gibi fısıldamaya başladı.

"Sizi duyabiliyorum," dedi Orla.

Çam katranı, dedi otlar hep bir ağızdan.

Çamı *ve külü yapışkan olana kadar karıştır!* dedi sarmaşık.

Orla öfkeyle bitkilere baktı. "Hayır, dedim," diye tekrarladı. Burnundaki nemi silip bıçağını cebine koydu. "Captain iyileşecek," dedi. "Kahve de pişti sayılır. Sonra gidip akşam yemeği için biraz havuç toplayacağım. Çam toplamaya gitmeyeceğim. Ne yaptığımı biliyorum ben."

Aslında sarmaşığın haklı olduğunu içten içe biliyordu. Sarmaşık yıllarca bahçesine göz kulak olmuş, kalın köklerini kıvırıp ahşap kulübenin temeline dolanarak evini korumuştu.

Karakafes otu yetmez, dedi sarmaşık. Çam kullanmazsan enfeksiyon yüzünden ölür. Köyün dışındaki çam*lar*. *Sınır Ormanı'ndaki çamlar*.

Orla, Dikenli Dere'ye bakıp gözlerini kıstı. Nehirden başlayıp kıvrılan yol; taşlarla döşenmiş sokakların iki yanında bir araya toplanmış karanlık, ahşap evlere doğru uzanıyordu. Sokakların lambaları çoktan yanmış, sisin içinde ilerleyen gölgeler hanın ve şapelin etrafında toplanmaya başlamıştı. Biraz daha ilerideki koyu renkli çam ağaçları köyü yukarıdan izliyordu. Orla'nın kolundaki tüyler diken diken oldu. Bacakları ağırlaşmıştı sanki.

Korkuyorsun, dedi acı pelin otu.

"Korkmuyorum," diye mırıldandı Orla ama midesi bir halat gibi düğümlenmişti. Köye gittiğinde hiç iyi şeyler olmuyordu. Orla ayaklarını yere vura vura kulübeye girip kapıyı kilitledi. Meşe palamudu kahvesini bardağa doldurup ateşin önünde ayaklarını ısıtmak için el yapımı sandalyesine oturdu. Çizmelerinden çıkan buharlar nemli odada havaya yükseliyordu. Orla arada bir camdan dışarı bakıyordu. Zavallı Captain'ın bir bacağını havaya kaldırarak durduğunu gördü. Yarasına sürdüğü merhem, toynağına sardığı bezden yavaş yavaş süzülüyordu. Orla lekeli karakafes yapraklarını düşününce sızlanarak söylendi. Gözleri ateşin yanındaki ahşap kutuya gitti. Annesinin defteri bu kutunun içindeydi. Orla uzun süredir ilaç tariflerine bakmamıştı. Bu işi kendi başına halledebilirdi.

Hava kararıyor, diye fısıldadı dışarıdaki otlar. *Kuşlar yuvalarına dönüyor.*

Bir gün daha bekleyemezsin. Olmaz, bekleyemezsin, diye bağırdı kuşburnu.

Gitme vakti, dedi ada çayı. *Gitme vakti.*

Orla, Captain'ı seviyordu. Onun koyu renkli gözlerini, hırıltılı soluklarını seviyordu. Ama bunu hiç kimseye söylememişti. Diğer insanlar için Captain sıradan bir attı. Onun sayesinde elma ağacının dibindeki çimenler kısalıyor, sebze tarhları gübresiz kalmıyordu. Oysa Orla için Captain bir arkadaştı. O, Orla'nın bitkiler dışındaki tek arkadaşıydı. Onu kaybetmeyi göze alamazdı.

"Peki," dedi ağaçlara bakarak. "Çam katranı."

2

Sarıçam, *Pinus sylvestris*

Bitki özü, yüzeysel kesiklerin temizlenmesi ve böceklerden korunmak için kullanılır.

İğne yapraklarıyla yapılan çay ateş düşürür.

Orla, Sınır Ormanı'na giden dar yolu takip etti. Derenin yanında uzanan bu yol, hayvanların gelip geçerken açtığı patikalardan biraz daha genişti ve ormana giden diğer yollardan daha uzundu ama köydekilere görünmeden buradan gidebilirdi. Etraftaki uzun ve dağınık bataklık otlarını saran örümcek ağları sisin altında görünüyordu. Orla'yı izleyen bitkiler pek konuşmuyordu. Bu bitkiler bahçesindekiler gibi değillerdi. Sırlarını ele vermeden kendi aralarında fısıldaşıyorlardı.

Yalnızsın, diye mırıldandılar. *Atın nerede?*

Neden köy yolundan gitmiyorsun?

Bataklığın ve çamurların arasında yürüyorsun.

Orla yürümeye devam etti. "Taze, öz suyu bol çamların nerede olduğunu gösterebilecek biri var mı?" diye sordu yüksek sesle.

Sonbahar geldi, diye cevap verdi bataklık otu.

"Biliyorum," dedi Orla alıngan bir tavırla. Çantasını düzeltip önündeki karanlık ormana baktı. "Ne oluyor size böyle? Hiç değilse yolu biraz açabilirsiniz."

Orla dönemeçten geçerken seyrek çimenlerin arasından birdenbire bir karatavuk çıktı. Yürürken yüksek sesle ötüyordu. Orla'nın geldiği bu noktada dere, ormanın içinden geçerek köye doğru yükselen tepeyi çevreliyordu. Tepenin yamacında yukarı doğru sıralanan evler mum ışıklarıyla hafifçe aydınlanmıştı. Yokuşun sonunda Çiftlik Evi'nin gösterişli binası yükseliyordu. Bu üç katlı ev, bir duvarla ve iki yanında taştan oyulmuş geyik heykelleri bulunan bir bahçe kapısıyla köyün geri kalanından ayrılıyordu. Evin bulunduğu arazi, yemyeşil çimenlerle kaplı geniş bir alanla dereye kadar uzanıyordu. Orla korkuyla çimenlere yaklaştı. Ormana gitmek için kullandığı gizli yol burada taş duvarla kesiliyor, duvarın arkasında karanlık sulara doğru uzanan bir iskeleyle bölünen bomboş çimenlik alan başlıyordu. Orla duvarın üzerine tırmanıp bir süre bekledi. Önce çimenlik alanın arkasındaki çam ağaçlarına, sonra da eve baktı.

Evin perdeleri açıktı. Orla lambanın ışığının altında hareket eden gölgeleri görebiliyordu. Sıcak eve bakınca sisli havada birden üşüdü. Çiftlik Evi, Dikenli Dere'nin korucusu, Inishowen Atlas'a aitti. Annesinin söylediğine göre Atlas, köydeki en zengin adamdı. Bu yüzden Batı Limanı Valisi,

bu bölgede kuralların uygulanması konusunda en çok ona güveniyordu. Orla'nın annesi bunları anlatırken alaycı bir tavırla gözlerini yuvarlayıp diğer köylerde de işlerin aynı şekilde yürüdüğünü söylemiş, şehirden gelen adamlar her şeyi çok iyi bildiğini sanıyor, demişti. Atlas köyü çok nadir ziyaret eder, zamanının çoğunu Batı Limanı'nda geçirirdi. Yine de oturduğu ev çok büyüktü. Burada Atlas'ın kız kardeşi Josephine Claw ve Josephine'in kızı Ariana kalıyordu. Orla, o akşam yemekte kaz eti, yaban mersini ve şarap olduğundan emindi. Kokusunu bile alabiliyordu yemeğin.

Josephine Claw, üzerinde uzun, beyaz bir elbiseyle kısa bir süre pencerede göründü. Nehre baktıktan sonra başını hafifçe iki yana sallayarak perdeleri kapadı.

Orla bir gözünü evden ayırmadan ormana uzanan çimenlere baktı.

Koş çabuk!

Sessiz sessiz!

Ağaçlara, karanlığa doğru git.

Tatlı hışırtıların, gıcırtıların ve yapraklardan *pıt pıt* diye düşen damlaların sardığı orman, onu sakin bir okyanus gibi içine aldı. Orla karanlık ormandaki dişbudak, kayın ve meşe ağaçlarının arasında bir çam ağacı aradı. Sonra gözlerini kapatıp etrafı dinledi.

Daha derine, daha derine, diyordu bitkiler.

Uzun zaman oldu, akıllı kız, diye fısıldadı bir yaban gülü.

"Demek beni hatırlıyorsun," dedi Orla. "Aslında o kadar da uzun zaman geçmedi."

Orla nabzının yükseldiğini hissetti. Ormanda dolaşan keskin gözlü bir avcı olduğunu hayal etti. Eskiden annesiyle

ormanda bir şeyler ararken de aynı şeyi hayal ederdi. Annesi kuzugöbeği ve kav mantarlarını toplarken Orla etrafta koşturur, boynunda nakliyecilerin giydiği mavi montlarla aynı tonlardaki fularını takarak elindeki sopayı sağa sola sallardı. Annesine bu oyunu –küçük bir parça altın karşılığında nehirdeki teknelerde çalışmak için ülkenin dört bir yanından gelen– nakliyeciler gibi özgür hissetmek için oynadığını hiç söylememişti. Nakliyeciler annesine "deli kadın" ya da "cadı" diyordu. Nakliyeciler annesini ormanda bir yere gömmüştü...

Bastığın yere dikkat et, diye öfkeyle fısıldadı ağaçların arasındaki hanımelleri.

Orla karşısında yükselen ince, sessiz çam ağaçlarını gördü. Çamların rüzgârdaki çıtırtıları ara ara duyuluyor, sakin uğultuları köklerine kadar iniyordu. Orla çamlardan birinin gövdesinde, yaşlı bir dalın düştüğü noktada toplanmış soluk renkli bitki özünü gördü. Dalın kırıldığı yerden sızıp pıhtılaşan sıvı, kehribar renkli bir kanı andırıyordu.

"Pekâlâ," dedi Orla. Yukarı uzanıp elini nazikçe ağacın gövdesine koydu. "İzin verirsen reçinenden biraz alacağım. Atımın toynağı için. Toynağı iltihaplandı ve yarası iyileşmezse ölebilir. Teşekkürler."

Orla hafifçe zıplayıp dallara tırmandı. Dalın kırıldığı boğuma gelince testeresini çıkardı. Testere biraz paslanmıştı ve sallanıyordu ama işe yarar durumdaydı. Çamın, isteğine itiraz ettiğini duymayınca testerenin rahatça girdiği sertleşmiş bitki özünden yumruk büyüklüğünde bir parça kesti. Çantasını tatlı kokulu birkaç parçayla doldurana kadar kesmeye devam etti.

Alnını sildikten sonra testereyi omzunun arkasındaki yerine koydu.

"İşte bu kadar," dedi hafifçe ağacın gövdeye vurarak. "İhtiyacım olanı aldım."

Bir an duraksadı. Elini geri çekerken ağacın kabuğunda siyaha çalan hafif bir leke fark etmişti. Sanki biri ağacın gövdesine mürekkep damlatmıştı. Orla başını iki yana salladı. Hava kararırken gölge oyunları görüyorum herhalde diye düşündü.

Sis, hafifçe yükselen rüzgârla birlikte kıvrılırken çöken karanlıktaki gölgeler sisin yerini almaya başlamıştı. Ağaçtan bir gıcırtı ve inleme duyuldu. Orla dikkatle aşağı inerken ayaklarını sarkıtıp alçak dallara bastı. Tam o sırada aşağı bakınca hareket eden mavi montu gördü.

Bir nakliyeci.

Elinde olmadan yüzünü ağacın gövdesine yaklaştırıp bir sarmaşığın dalını tuttu.

"Ne yapıyor burada?" diye fısıldadı.

Bir şey arıyor, dedi sarmaşık. *Kaybetmiş.*

Orla karanlıkta aşağı baktı. Nakliyeci, gözünü yerden ayırmadan sağa sola yürüyordu. Bacaklarında bir sorun varmış gibi dikkatle adım atıyordu. Aslında nakliyeci olamayacak kadar genç görünüyordu; henüz yetişkinliğe erişmemişti. Dalgalı saçları diğer adamlarınki gibi kırlaşmamıştı. Yüzü tanıdık gelse de loş ışıkta tam olarak seçilmiyordu. Genç adam, Orla'nın tırmandığı ağaca doğru yürüyünce montundan duman ve nehir çamuru kokusu yükseldi. Üzerinde rutubet, çürük ve yüksek ateşi çağrıştıran başka bir koku daha vardı.

Nakliyeci, yürüdüğü yerdeki kökleri görmemişti. Köklere takılıp tökezleyince Orla'nın çıktığı çam ağacının gövdesine dayanıp destek aldı. Solukları hırıltılıydı. Orla dalgalı perçemlerinin altındaki ter damlalarını görebiliyordu. Çocuk nemli havada ışıldayan gözlerini kaldırıp dalların arasından baktı.

Orla donup kalmıştı. Kalbi küt küt atıyordu. Terli avuçlarıyla ağaca tutunup dengesini korumakta zorlanıyordu. Gözlerini yavaşça kapatıp ağacın karanlığında görünmemeyi diledi. Nakliyeci iç çekip söylendi ve en sonunda ağaçtan uzaklaştı.

Orla biraz bekledikten sonra yavaşça dallardan inmeye başladı. "Beni uyarmalıydın," dedi sarmaşığa. Yere indiğinde eğilip nakliyecinin takılıp tökezlediği ağaç köklerini inceledi. Kökler, bitki özünü kestiği kabuk gibi yumuşak ve siyahtı.

Dişlerini gıcırdattı. Karanlığın çöktüğü ormanda birdenbire üşümüştü. Bataklıkların arasından akan derenin sesini, ağaçların mırıltısını duyabiliyordu.

"Bana söylemediğiniz bir şey var," dedi bitkilere.

Ormandan cevap gelmedi. Orla testereyi sıkıca tuttu. Elleri titriyordu.

"Bana neler olduğunu söylemelisiniz," dedi. İçinde bir öfke kabarıp yükselmeye başlamıştı. Ama bunun bir işe yaramayacağını biliyordu. Bitkiler ona sadece gördüklerini söyleyebilirdi, hissettiklerini değil.

"İyi," dedi. "Sırlarınızı kendinize saklayın bakalım. Ben kendim öğrenirim nasılsa." Yanakları yanıyordu. Dallar gözünün önünde eller gibi uzanıyor, Orla ağaçların arasında ilerlerken onları kenara savuruyordu. Hiçbir şey yolunda

değildi. Bahçesindeki otlar ona buraya gelmesini söylemişti ama onlar da neler olduğunu anlatamamışlardı. Çam ağacındaki siyah lekeler karakafes yapraklarındaki siyah lekelerle aynı mıydı?

Orla çalılıkların arasından çıkınca bir kez daha Çiftlik Evi'nin önüne geldi. Çimenlerin arasında ilerlerken iskelede sallanan bir lamba gördü. Lambanın turuncu alevi dans eder gibi titriyordu. Nakliyecilerin iskeleye bağlanmış teknesi sazların arasında sallanıyordu. Arkasındaki ormana bakıp az önce gördüğü nakliyecinin bu tekneden ne kadar uzaklaştığını merak etti.

Bu iyi değil, diye fısıldadı Orla'nın ayaklarının dibindeki nehir sazlıkları. *Hiç iyi değil.*

Orla gözlerini iyice açarak nehrin kıyısına koştu. Nehirdeki otların uzun, keskin saplarını elleriyle yokladı.

Hiç iyi değil, dedi otlar yeniden.

Orla derin bir nefes aldı. Sorun sadece bahçesindeki karakafes otlarında, ormandaki çamda değildi. Buradaki bitkilerde de lekeler vardı ve otların sapları tamamen kararmıştı.

Nakliyecinin teknesi gürültüyle iskeleye vurdu. Orla'nın kalbi hızlanmıştı. Dikenli Dere'deki bitkilerde bir sorun vardı ve Orla bu sorunu nasıl çözebileceğini bilmiyordu.